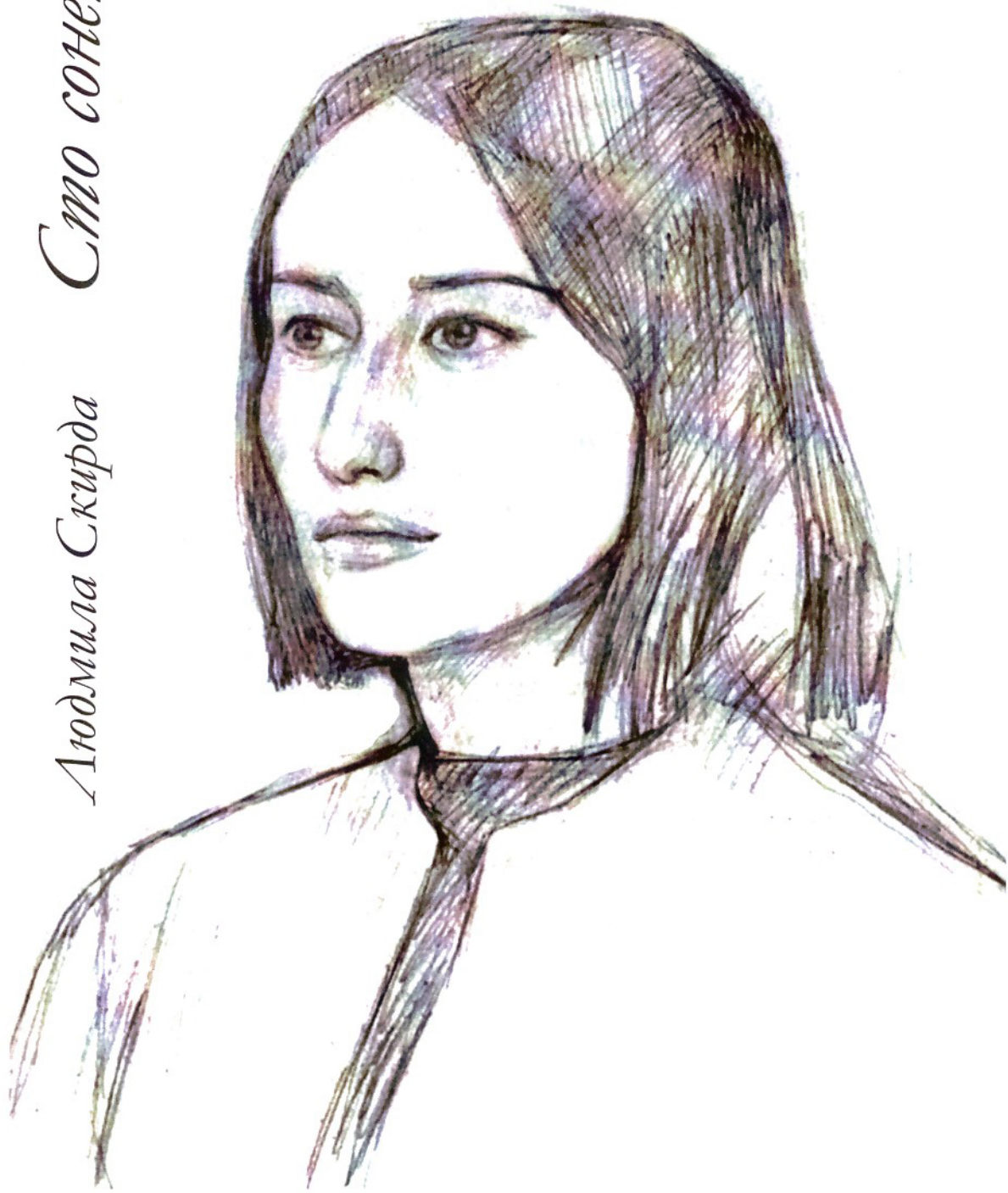

Сто сонетів

Людмила Скірда

Людмила Скирда

*Сто
сонетів*

Київ
Ad Astra
2016

УДК 821.161.2-193.3(081.2)
ББК 84(4Укр)-5я44
С42

Скирда Людмила

С42 Сто сонетів : поезії / Людмила Скирда. – К. : Ad Astra, 2016. – 124 с.

Нова книга відомої української поетеси Людмили Скирди – це данина класиці, данина сонету. Ці сонети писалися протягом різних етапів творчості поетеси і є яскравим явищем не лише українського, а й світового сонетаріїв. Адже сонети Скирди перекладались і в Європі, і в Азії, від Польщі до Китаю.

Природа, любов, смисл існування – це ті теми, довкола яких обертається більшість віршів, так само, як і життя кожного з нас.

Продовжуючи традиції Франка, Рильського, Зерова, Павличка, Людмила Скирда здобувається на автентичну тональність, самобутню візію. І в цьому безперечна цінність "Ста сонетів".

*На обкладинці портрет Людмили Скирди
роботи відомого українського художника
Григорія Гавриленка (1964 рік)*

УДК 821.161.2-193.3(081.2)
ББК 84(4Укр)-5я44

© Скирда Людмила, 2016

Сонети ці, немов прожиті весни...

1

Хоча і досі триває суперечка про батьківщину сонету, Франція чи Італія, я у своїх переконаннях категоричний – звичайно, Італія, оскільки вершинні здобутки сонету народились на моїй сонячній і теплій землі. Петрарка і Данте... з цими великими поетами сьогодні асоціюється саме поняття сонету або, скажемо точніше, світ сонету. Адже сонет – це не просто жанр, це висока поезія передовсім, це "наповнення жанру" – етичне, емоційне, філософське, естетичне... Це – певний особливий стиль, це – "Haute couture" художньої майстерності, це – ексклюзив. Так було тоді, в часи Відродження, так залишається сьогодні, в часи Глобалізації.

Фактично в природі сонета жодних змін не помічено, але багато що змінилось у ставленні до нього. Що я маю на увазі? Якщо в Італії XIV-го століття говорити сонетами, листуватись сонетами, дискутувати сонетами було звичною справою, то сьогодні сонет став справжнім раритетом, певним музейним експонатом, від чого цінність його фантастично зростає.

Мені надзвичайно приємно усвідомлювати, що протягом XX-го століття в українській поезії була сформована ціла школа сонетярства з Іваном Франком та Лесею Українкою на чолі. Сонет стає "улюбленцем"

багатьох і багатьох поетів. Не буду заглиблюватись в історію питання, скажу лише, що українська поезія прислужилась розбудові сонетярської культури не лише в Україні, а і усьому світі, оскільки сонет віками залишався явищем інтернаціональним, і в цьому теж його сила. Скажімо, сонети Людмили Скирди, перекладені в Китаї славетним Гао Маном, безперечно займуть своє місце у глобальному реєстрі сонетних цінностей.

А тепер про "Сто сонетів" ... Все в цій книзі, від її композиції і до змісту кожного вірша – істинно сонетне. Природа, сенс існування, любов... Але все разом – про любов, любов до життя, любов до світу біосу, любов до єдиного обранця. Філософія книги в чомусь доволі проста, але водночас і доволі вишукана – цей світ потребує любові, оскільки саме він цю любов продукує.

Я знаю, що майже всі ці вірші було написано поетесою до відвідин Японії. Але, по суті, більшість цих поезій за духом своїм – японські. Милування кожною миттю життя, прагнення її зупинити, гедоністичне почуття радісної екзальтації від зустрічі з прекрасним, прагнення залишити на папері чарівний флер буття.

2

Безперечні паралелі чи аналогії легко вгадуються – це Сей Сьонагон (966–1017), японська письменниця, яку обожає Людмила Скирда і з якою, за спостереженням багатьох критиків, у поетеси багато спільного і в змісті, і в методі: "... За ніч змінився світ. Поглянь докруг..." "Поглянь" – ключове слово майже усіх сонетів Скирди. Так саме у Сей Сьонагон це – проза,

яка ніби супроводжує саме погляд. Спочатку – бачити, потім – відчувати, далі – філософувати, мотивувати, аналізувати. Не випадково одну з книг, виданих в Японії, Скирда назвала "Дзуйхіцу від сакури". А сама Сей Сьонагон писала, пояснюючи суть своїх дзуйхіцу, що її тексти – лише про те, чого торкнувся її зір.

Якщо ми зупинимося лише на перших рядках більшості сонетів Скирди, ми легко переконаємось – спершу був погляд. "І теплий дім на білому снігу...", "Немов казковий срібний ріг...", "Тиха зоря над морською затокою...", "Яка трава! Я упаду в траву...", "Це дерево, мов чистоти кристал...", "Нарешті поле, молоде і росне...", "Дивитися на море крізь вікно...", "Уві сні посміхається син..", "О, кущ півоній під моїм вікном...", "Спадає лист і килим золотий...", "Багрянець виноградника, цей тон...", "Дивись, дивись, ця квітка непомітна..." Цитування можна продовжити, та вже й зараз стає зрозумілим цей зусибіч східний принцип контакту зі світом – радісний подив і захват перед картиною світу.

Я надзвичайно люблю сонети Петрарки. Задаю собі питання – чи проєктуються вони на живопис? Відповідаю одразу – ні і ще раз ні. Це – музика! Музика величних сфер людської душі. Це божественний спів, що часом, просто потрясає твою свідомість силою могутньої пристрасті поетового серця. У Скирди пристрасті глибоко приховані. Спершу – картина і лише потім – розважливо ніжна гармонійна нота.

На перший погляд Петрарка далекий від атмосфери високої гармонії. Поет то потерпає від платонічного кохання, то впадає в екстаз насолоди, то страждає від усвідомлення втрати міта. Та водночас увесь цей вулканічний клубок пристрастей є гармонійним,

оскільки світлий талант завжди перебуває у гармонії з Богом. Це поле вищих сфер.

Але є сфери лагідніші, сфери нашого земного існування, сфери, безперечно, варті і нашого захвату, і нашої вдячності. Саме в них споконвіку оберталась японська поезія, саме в них існувала Сей Сьонагон зі своєю неймовірно прекрасною прозою, саме на них зосереджена поезія Людмили Скирди, і не лише сонетна. Я з величезним інтересом прочитав її книгу "Метелики і квіти", видану в Італії, і мушу сказати, що вона не тільки не заперечує мою тезу, але їй красномовно її потверджує.

3

Які емоції чи враження у мене, як читача, викликають "Сто сонетів"? Ні на мить не замислюючись, відповім – враження теплого літнього дощу, який змиває втому, пил, сум, навіть гріхи, залишаючи світлу і, ніби помолоділу душу, віч-на-віч із земною красою.

А чи не в цьому суть і призначення справжньої поезії?

I

* * *

Природо, вбережи нас від незгод,
Захеканих, навчи нас рівноваги.
Ти – рятівне і незнищенне благо,
Ти – ріг достатку, сповнений щедрот.

Вітри, розвійте атомний пил,
О води, омовіть ліси і доли,
Хай гречкосій виходить в чисте поле,
І да прибуде гречкосію сил.

Холодний Всесвіт запалив зорю.
"Дивись, яка зоря!" – я говорю.
Ми летимо в космічному безгомінні.

І відстань від крила і до крила
Така мала, загрозливо мала.
Та знаю я – ми цим тяжінням сильні.

* * *

*І теплий дім на білому снігу,
І мирна тиша пагорбів розлогих,
І люди повертаються з дороги,
І рідний дім дарує їм снагу.*

*Дивись на світ. Ти перед ним в боргу
Від миті тої, коли сп'явсь на ноги,
До подиху останнього, до рогу,
За котрим видно безвісті югу.*

*А доки січень... Що ж, зимі хвала!
Безцінний дар – з морозу повернутись
До затишку письмового стола,*

*Дістать папір, калачиком згорнутись
І за хвилину раптом схаменутись:
Щаслива мить, що тільки-но пройшла!*

* * *

Немов казковий срібний ріг
Просипався на землю тиху,
І я знайшла собі утіху –
Дивитись крізь вікно на сніг.

Я думала, що сніг зберіг
В собі двобій добра і лиха.
Він ласкою і смертю дихав
І засипав мій слід й поріг.

О непорочна білизна...
Брудна, розхристана весна
З тобою не до порівняння.

Та скроні в обручі долонь.
Шепчу: "Вогонь, вогонь, вогонь,
Щоб рух, та сонце, та буяння".

* * *

Вже третій день ідуть сніги...
Різдво засипане снігами.
Ніби відкрив небесну браму
Господь, що дивиться згори.

В звичайнім явищі юги
Є смисл таємний. То бинтами
І спокоєм лікує рани
Господній надих навкруги.

І я не в силах вийти з дому,
Долаючи печаль і втому,
Новенький зошит розгорну,

Немов якусь нову дорогу
В світи незнані, ні, до Бога,
Щоб знов молитися йому.

* * *

Тиха зоря над морською затокою...
Вега? Капелла? Ліра? Селена?
Світло твоє, молоде й незнищенне,
Оповиває печаллю глибокою.

Що це, потреба гармонії, спокою?
Цінностей вічних і достеменних?
Вега? Капелла? Ліра? Селена?
Тиха зоря над морською затокою.

Я не засну. Цей казковий ефір
Пахне, як лавра чи, може, як мірт,
Кличе шукать ту єдину дорогу,

Котру мине суєта й товчія,
Котра назавжди, мов доля твоя.
Ту, що, як кажуть, нам послана Богом.

* * *

Нарешті поле молоде і росне.
Там, вдалині, за обрієм, я бачу
На тлі небес, від заходу гарячих,
В тумані золотім кружляють сосни.

Дух деревію стримано сухий,
Пах полину терпкий і аскетичний,
До нього так жіночність м'яти личить
І стежка – несподіванок сувій.

І розумом хотілось осягнуть –
Чому і звідки спів надії лине,
А ризик і азарт вінчають путь?

Пощо сміється серце безупинно
І, приглушивши роздуми, гукає:
"Прийшла весна! Тебе любов вітає".

* * *

Яка трава! Я упаду в траву,
Щоб серцем до землі, й порину в тишу.
І все в мені, клітини найдрібніші,
Підтвердять суть просту, що я живу.

Неначе спринтер, стрічку розірву,
З розгону опинюсь в обіймах вишні,
Й печаль моя, немов сніги торішні,
Зійде, аби явить мене нову.

Мій друже! Киньмо геть свої гризоти.
Квітує гречка. Сяє мед у сотах.
Дзвенить повітря, ніби тятива.

Всесильна ця наснаженість природи
Вливається в душі таємні броди
І поверта незаймані слова.

* * *

*Це дерево, мов чистоти кристал,
Мов ніжності округлість бездоганна,
На ранок випливало із туману,
І ганок йому правив за причал.*

*І заглядало у вікна провал,
Мов янгол, білокриле і неждане,
І сон зникав, спадав, ніби сутана,
І зір цілюще видиво снував.*

*О дерево, моя душа летить
В твої обійми, наче з пут на волю.
Хай ця краса приречена на мить.*

*Але побуть єдину мить з тобою,
Отак цвісти, так вибухнуть красою
І ще дихнути вітром верховіть!*

* * *

О куц півоній під моїм вікном,
У прохолодних, дощових краплинах.
Пелюстки сніжні схожі на пір'їни,
Уквітчані смарагдовим зелом.

О куц півоній, ніжності крилом
Все втихомирить—суперечки й кпини,—
Як марево, безплотний, безневинний,
Він стане благодаті джерелом.

За ніч змінився світ. Поглянь довкруг:
Пейзаж з вікна впізнати неможливо.
Розицїв клематіс, облетіла слива,

І зав'язь позбивало з диких груш.
Змінився світ? – здивовано питаю.
"Змінилась ти!" – луна відповідає.

* * *

На станції метро "Лівобережна",
Де протяги веселі над пероном,
З якого видно навіть Лаврські дзвони,
В цей день було усе, як і належить.

Був натовпу потік необережний,
Дискутував базар, цвіли балкони,
І сонця диск пронизливо-червоний
Повільно опускавсь за древні вежі.

Ніде ї ніхто на мене не чекав.
Я йшла, як кажуть, і ловила гав.
Така собі дозвілля пантоміма.

Сміялась, і стрибала по воді,
І цілувала проліски бліді.
Воістину, весна неповторима!

* * *

Коли весна зненацька вибухає
Цнотливим гроном молодих суцвіть,
У неї вчусь натхненню світ любить
І знову світ для себе відкриваю.

І сад пливе, неначе біла згряя,
І місто схоже на бузкову віть.
Душа зрина у синю небозвідь
І світить, мов зоря, що не згорає.

Весна і Київ – сонячний союз,
Злиття сердець, сплетіння теплих уз,
Краси єднання й сили проростання.

Мов птиця, набираю висоту,
Дивлюсь на землю мудру і святу
І шепочу прості слова кохання.

* * *

*Як ти нас знайшла,
Де про нас почула,
Мудра, наче гуру,
Ластівко мала?*

*Розкажи мені,
Де ти гостювала,
Чом не прилітала
Навіть уві сні?*

*"Я не дрозд, не шпак.
Я – урочий знак.
Що він розповість?"*

*Дивну, щасну путь
Вам не обминуть.
Вірте в добру вість!"*

* * *

Дивитися на море крізь вікно...
В цім є щось дивовижно притягальне,
Неначе море стало задзеркаллям
Твого життя. Мов біле полотно

В майстерні на підрамнику, воно
Запрошує тебе фантазувати:
Ось чайка, ось фрегат, а ось пірати,
Вітрильник їх за мить піде на дно.

Сідає сонце, і останній промінь
Неначе зупиняється на домі,
На квітах біля ганку, на руці,

Яка лежить на теплім підвіконні,
На винограднім ще зеленім гроні
І на засмаглій молодій щоці.

* * *

Чому я кожен рік тікаю з міста?
Приходить час, нестерпним день стає,
Печаль хапа за горло і снує
Зі споминів чаруюче намисто.

Це ностальгія. Іду до села,
Ступаю на поріг земного раю.
А серце мов у дзвони калатає:
О, Боже, як давно я тут була.

І я кажу: "Incipit vita nova!"*
Але не вірте, це прийшлося до слова.
Приречено до міста повернись.

І в товчії безжальній і нестримній
Я раптом пригадаю поклик півня
І посміхнусь, до себе посміхнусь.

* Починається нове життя (лат.).

* * *

Бунтує серце, спать не хоче,
Час перемелює, мов жорна.
Та ось хвилинка неповторна –
Зійшла зоря, прозріли очі.

Бездонний світ вікна щоночі
Звучить манливо, як валторна.
Там – Всесвіту струна мажорна,
Тут – вічний віз турбот гримкоче.

Спекотна ніч. Немов пустеля,
В душі лиша не солов'їні трелі,
А полум'я, багряне, як любов.

І над розкішним перезрілим садом
Містерію шалену зорепаду
І цю жагу – все пережити знов.

* * *

Уві сні посміхається син.
Від проміння вікно золоте.
І жасмин, і жасмин, і жасмин
Безоглядно, безцінно цвітне.

О, буває гірким, як полин,
Це життя, але вірмо у те,
Що жасмин, так жасмин, так жасмин
Розцвіте, розцвіте, розцвіте!

Не плакайте осмугу своєю.
Я вам добру пораду даю.
Повторіть: "Все мине, все мине..."

"Все мине, все мине..." – повторіть.
Колихнеться жасминова віть
І зажуру умить прожене.

* * *

Верталася з дороги уночі.
Вже вийшов місяць, і сова гукала,
І сіра скирта уві сні зітхала,
І дуб дрімав у срібному плащі.

Світилися жасминові куці,
І дика рожа, гостра і зухвала,
Дитинно та беззахисно припала
До тину, мов душею до душі.

Як затишно було мені іти
Доріженькою спокою і згоди,
Навчатись рівноваги у природи,

Розвиднілось аби на всі світи.
Та серце застережливо навчає:
"Життя людське тривога сповиває".

* * *

Всю ніч по даху барабанив дощ,
Тривога й смуток огорнули хату.
Здавалось, що когось ведуть на страту
І страчують невинного когось.

На ранок сонця золотий огром
Піднявся з-за гори й завис над садом,
І чудодійних струмів міриади
Запультували над землі чолом.

"О диво-дивне!" – шепотіла я.
Співаймо сонцю славу і осанну.
"Хай буде завжди сонечко над нами", –

Промовило, всміхаючись, дитя.
Слова прості й наївні, мов трава,
І, як життя, святі оті слова.

* * *

Цей тік, немов життя плацдарм.
Тут вирушає хліб в дорогу,
Мов син від отчого порога,
Ввібравши в серце сонця жар.

Ніщо не виникне задар –
Ця істина проста і строга.
Щасливі руки, що знемога
І праця їм дарують гарт.

Безсмертний подих Батьківщини
Пульсує, ніби водограй,
У кожнім атомі зернини.

Благословенний урожай,
В якому міць свою пізнай,
І сила та повік не згасне!

* * *

*Збирати восени каштани,
Коли надворі догоряє
Жовтневий день і промінь сяє
На вогкім листі крізь тумани.*

*Розшиті золотом жупани
Дубів, і відлітають зграї
В далеку путь, і сповиває
Журбою душу. Осінь. Тьмяно.*

*Та раптом розлетяться хмари –
І синь прозора і неждана...
Так вириваються із брану!*

*Так нищать строгі часу чари!
І все, немов у мить останню,
Запрагне бунту починання.*

* * *

Максимові Тадейовичу Рильському

Тут він бродив по килимах осінніх,
Торкав рукою змерзлі дерева,
Живі його слова, душа жива,
Мов небеса легкі й летючо-сині.

Коли в обіймах темної гордині
Зачерствіє перо (ї такє бува),
Мов заповідь, шепчу його слова:
"Яке то щастя все віддать людині!"

Живе на світі мудра доброта
У віршах, ув очах, в хлібині теплій,
Яку на стіл поклали руки стерплі,

І в злагоді, що душу огорта.
Цей світ любить, ввібрать його очима
І перелить у сонцедзвонні рими!

* * *

*День догорав, і сонце, мов комета,
Скотилось в сад над синьою рікою.
Сад спалахнув красою неземною,
І річка стала схожою на Лету.*

*В жовтогарячих осені тенетах
Цвіла тераса, а на ній з дочкою
Сиділа юна мама, і весною
Повіяло на береги сонета.*

*Зима була б сувора й монотонна,
Коли б в її снігах не зріло гроно
Бузку чи, може, яблуневий цвіт.*

*Коли б крізь наші будні й наші біди
Нам світанково не всміхались діти,
Немов тепла і злагоди привіт.*

* * *

Ця швидкоплинність буття –
Код, не розгаданий досі.
Знов за вікном сяє осінь.
Осене, зоре моя!

Сповідь а чи каяття
Саду в златавій облозі?
Що за вікном – сяє осінь
Чи відгорає життя?

Друже, нам добре удвох.
Вогкий на шибиці листок,
Ніби пір'їна жар-птиці.

Прийде зима. Все одно
Наше вечірнє вікно
Буде любов'ю світиться.

* * *

I

*І знову аромати гуйхуа
Наповнили нічні алеї саду,
Неначе сад зітхнув духмяно й радо,
Казковий сад у місті Цінхуа.*

*Так, надійшла вже осені пора,
А гуйхуа – це долота окраса,
(Але, на жаль, така короткочасна), Осінніх
днів, ще сповнених тепла.*

*Я думаю: як мудро у природі
Все поєдналось – зацвіта на Сході
Летюче диво – древо гуйхуа,*

*На Півночі ж вже пада сніг добрячий, На
Заході ще літні дні гарячі,
Ну а на Півдні – в розпалі весна!*

II

Дивись, дивись – ця квітка непомітна
Дарує нам блаженства світлі миті,
(Що ніби линуть із небес, з блакиті),
І осипає душу ніжним квітом.

Цей аромат нікому не підзвітний
Летить над світом доки сил летіти.
Ось квіт опав і ніби голі віти,
Але душа вже знає запах рідний.

Господь дарує нам буття безцінне.
У нім духмяні квіти, смак ожини,
Високе небо і земля бездонна.

І гуїхуа – це справді райське древо.
На ньому птах оранжево-рожевий,
Над ними сонця золота корона.

* * *

Багрянець виноградника... Цей тон
Глибокий, ніби дно нічного саду,
Мов соковите гроно винограду,
Неначе звука дикий обертон.

Осінні дні чекання. Скоро сон
Поглине вересневу буйну знаду.
А доки крізь запони і крізь ґрати
Прорвався вогонь на далі арльських лон.

Отак й людина, що вступа у вік
Дозрілості, стоїть, немов на грані,
Немов сама від себе оддалік.

Минулого нема. Є сподівання,
Що недалеко мить зорі сягання,
За котрою – згасання тихий лик.

* * *

*Вже осінь. Ще спокусливо цвіте
Рожева айстра на чужім балконі.
Ще вулканічність жовтня на припоні
Вже елегійність вересня гряде.*

*Я думаю: в яких краях і де
Життя торкне мені морозом скроні?
Ще квітне айстра на чужім балконі –
Вже снить весною дерево руде.*

*Тож заздрю древу, що й на схилі віку
У травні вибухає юним криком
І чує спрагу в кожному листку.*

*А чи не так діла малі й великі
Залишаться по кожнім чоловіку
І проростуть крізь смерті тінь хистку!*

* * *

Спадає лист і килим золотий
Вкриває сад невпинно і поволі.
Зів'яли айстри, відцвіла красоля
І відлітає птаство. А куди?

О, непідробна царственність ходи!
О, ці тони злтаво-пурпуровії
Гряде врочисто осінь. А у полі
Все дужчають нувориші-вітри.

Ще кілька днів і здує цю красу,
Неначе порошинку навісну.
Осиротіє сад і поле згасне.

Усе замре в передчутті зими.
Лиш ти і я, точніше, тільки ми
Це проминання назвемо прекрасним.

* * *

І знову Рейн осінній. Знову осінь.
Злотаві лози вкрили береги.
Плоди їх додаватимуть снаги
В сльотаві дні зимові, безголосі.

А поки світить осінь і возносить
Тебе на крилах радості й жаги
Кудись, де сяйво Божої руки
Вказує путь новий, незнаний досі.

Як славно розгортать пергамент долі,
Книгу життя прочитувать поволі,
Найцікавішу книгу поміж книг.

І дякувати Богу їй розуміти:
Оця долина, ці осінні квіти
В житті твоїм – не випадковий збіг.

* * *

*Проводили week-end на Тімізеє.
Це озеро в долині гір. Воно
Прекрасне, наче мозельське вино,
І голубе, мов очі Лорелеї.*

*По золотій каштановій алеї
Ми йшли повз ресторани й казино.
І це здавалось феєричним сном,
Побаченим очима – не душею.*

*Ну, а душа на березі Сули
Сховалась від хвали і від хули,
Їй добре там, і затишно, і світло.*

*Яка коротка втеча ця, але
Вона дає душі безцінне, те,
Що може дати земля, мов мати рідна.*

* * *

Мені назустріч дерево ішло.
Воно було старе і вузлувате.
Сад ще стояв у пурпурових шатах,
Немов жар-птиця, розпростер крило

Над світом, та тьмяніла ув очах
Сльоза прощання чи звичайний страх,
Що це блаженство, цей краси екстаз
Назавтра зникне блискавично, враз.

І дерево, уледівши мене,
Вгадавши наче суть мою і вдачу,
Промовило: "Голубко, будь терпляча.

Краса мине і молодість мине,
І тільки те не вхопить смертна мить,
Що у душі для іншого горить".

* * *

І день розкинувся неозоро...
Останній день у цім краю,
Якому шану віддаю,
Який люблю. Осінні гори

Звучать, мов золоті валторни.
Я мить оцю боготворю
І палко дякую життю
За цю хвилину неповторну.

О, Грузіє! Твоя краса
У золоті лісів правічних,
Мов осяває небеса.

І мудрість приписів одвічних...
І моря далечінь велична...
Й терпке вино... Й моя сльоза...

II

* * *

Одвічний диспут господа і чорта:
Так що ж є цнота й що таке порок?
Сильніший хто – добра чи зла пророк?
Життя – це маята чи поступ гордий?

Мислителів задумана когорта
Нам залишила не один урок,
Але сентенцій золотий вінок
Не приглушило войовниче forte.

Так Фауст й Мефістофель досі в нас.
Один гука: "Була в почині дія!"
А другий іронічно нахабніє,

Мовляв, діла не порятують вас
Від смерті, що чатує за порогом...
О, ділом стань, важка моя тривого!

* * *

Чекання – тонізуючий бальзам,
Настояний на зіллі сподівання
В дитинстві, що жада зачудування,
Коли весь білий світ – казковий храм.

Як нині це назвать, як передам
Несамовитість самоподолання?
Від себе дива жду. Оце чекання
Лишається зі мною сам на сам.

Від Всесвіту до світла у вікні –
Вже вкотре пройдено цей шлях повчальний.
Та досвід чийсь – для мене темна тайна,

Загиблий скарб, що спить на глибині.
Пізнатъ себе, себе збагнуть я прагну,
Продертись крізь кору. Пройти крізь магму.

* * *

Я у минулому, я з бантом.
Червоний коник, жовтий м'яч.
Я плачу. Каже хтось: "Не плач".
І простяга блискучі фанти.

Зайшла у двір. Цвіли троянди.
Кричали діти: "Цур, не квач".
Все, як тоді. Футбольний матч
І дві замурзані команди.

Як часом кличе нас минуле.
Бере за руку і веде
В той двір, де сонечко руде

Над каруселю спалахнуло,
І зупинилось, і всміхнулось,
Як більш ніколи і ніде.

* * *

Я безпомильно старість впізнаю.
На дні очей – холодні попелища,
Над ними вітер проминання свище.
"Кінчається життя", – я говорю.

Я поглядаю на дочку свою.
О юності божественне кострище,
Усе початок. З кожним кроком вище
Її зоря, яку боготворю.

Початок і кінець – це полюси,
Між котрими розп'ята людина.
Невже і я на цім розп'ятті гину?

В душі своїй шукаю голоси
Початку і кінця. Та біль вищухає,
І тільки безкінечність дослухаю.

* * *

"Чи можна розпочати життя спочатку? –
Мене спитав задумливий юнак. –
Все знову розпочати, позаяк
Те, що було, не варте навіть згадки".

Як дивно на прожите, мов печатку,
Накласти вето. І неначе рак
Порачкуватиме у темний переляк.
Тож, зрадивши себе, почати спочатку?

Ні, неможливо починати знову.
Це необачні і намарні влови.
Яке не є, а це життя твоє.

Стань іншим. Розбудуй свій розум, душу,
Будь на вітрах негоди справді дужим.
Так в кожному Людина постає.

* * *

Вдивляємось, відшукуємо смерть
Приречено голодними очима,
Але вона позаду, за плечима,
Її ім'я – щоденна круговерть.

То ж кожну мить тримаймо ув узді,
Спиваймо день, немов останню чашу.
Лише в труді, мабуть, спасіння наше,
У знову розпочатій борозні.

На вулиці шумить осінній дощ.
Намокле листя на бруківках площ.
Здається, місто впало у нірвану.

Та в зливі, що за вікнами, як щит,
Я чую ритм. Життя розважний ритм,
Мов сонце, проступає крізь тумани.

* * *

"Ніде ї ніколи не було
На цій землі земного раю.
Які краї не пригадаю –
Одвіку скрізь царює зло.

Ви здивувались і чоло
Насупили. Тож я питаю:
Що є, по суті, образ раю –
Це узаконене добро".

Наш діалог був нескінченним.
Розмову з видатним ученим
Вінчала повна безнадія.

На цій землі під вічним сонцем
Я буду віри охоронцем.
Та чи готова, чи зумію?

* * *

Я не втомлюсь розважливість вітати
І славити гармонії закони.
Я знаю, що святе природи лоно
І що прекрасне – Божа благодать.

Але приходять час – і не впізнати
Вчорашнього затворника з Афону.
Він весь – вогонь. На плечах плащ червоний.
За ним постала незборима рать.

І знову я запитую, людино,
Де твій вінець, яка твоя вершина,
Що істинне в тобі, а що оправа?

Священна пристрасть, коли меч іскриться
Чи путь важка духовного провидця?
І у віках чия тривкіша слава?

* * *

Життя мина у невідкладних справах.
Спливуть хвилини – і життя мине.
Линовице турбот довкруг мене.
Воістину невтримність світом править.

Чи зможу зупинити безжальну лаву,
А чи залишу торжище сумне?
Кудись мене зацьковано жене
Докучливого дріб'язку облава.

І все-таки люблю тебе, життя!
Яке не є – моє й прожите мною.
Я заплачу найвищою ціною

За всі свої чуття й передчуття,
Щоб тупотіли ніженьки малі
По тихих травах матері-землі.

* * *

Усе закономірно у житті,
У всьому є розважливість дозріла.
У тишині плекаєм голос тіла.
Гартуєм голос духу в боротьбі.

На зміну цілоденній суєті
Надходить мить спочинку легкокрила,
І промовля в тобі жага і сила,
Природи соки дужчають в тобі.

О полохлива, радісна оmano!
Допоки шалу молодості стане.
Не полишай, не зраджуй, не минай,

А може, ти найголовніше в сутнім,
Таємний плід на дереві могутнім.
Бери його, зривай і вік спивай.

* * *

Які наївні вигадки про Зло:
Смола у казані і дим ядучий,
Потоп всесвітній і дракон повзучий,
Якому із вогню дано жало.

О, пращурам і в гадці не могло
Явитись страхітливе пекло наше
І крові велетенська тепла чаша,
Що вицідило з людства воєн зло.

Вони страшні, новітні упирі,
Їх bastiони – чорні диктатури,
Їх ремесло – убивства і тортури.

Я бачу, як у голубій траві
Дитя до сонця тягне рученята.
Будь проклята навік злочинність ката!

* * *

*Старий, як світ, мотив: ось Парцифаль...
Цей необачний лицар, нелукавий,
Пройшов крізь муки й терни, та не славу
Хотів здобуть, а пресвятий Грааль.*

*Той шлях страшний, що вів у вічний рай,
Застеріга: "Життя – не є забава.
Вбивати – завжди злочин, а не право.
Цю істину збагни. Врятуї свій край".*

*І Парцифаль-небога зрозумів:
Любов зціляє душу, а не гнів.
І лиш потому досягнув Грааля.*

*Чому ж вам досі істина проста
Ще не відкрилась? Прокляті уста,
Що нехтують уроки Парцифаля.*

* * *

"Хвала прогресу й розуму хвала!" –
Гукаємо. Але не поспішайте
Прогрес одвічний одягнути в шати
Верховного жерця. Його діла –

Це Аріадни нить, яка вела
До поступу крізь темні мури, ґрати.
Та Оппенгеймер посміхнувся радо,
І формула кінця на лист лягла.

Сваволя парадоксів – це прогрес.
Як результат – не катаклізм, так стрес.
Вже світ трясє нейтронна лихоманка.

Де розум? Де правічний сенс добра?
Товаришу, єднаймося, пора!
Адже Земля сьогодні Смерті бранка.

* * *

Один з пророків мороку віщав:
"Мов Агасфер, ген смерті віковичний.
Народжують, але й вбивати звично.
Життя – це найтрагічніша з вистав".

Реакції і песимізму сплав
Над людством висне не одне сторіччя.
Та дух життя сильніш людину кличе,
І ще ніхто цей дух не подолав.

Акація цвіте і мушмула,
Моя душа зітхнула й зацвіла.
І я гадала, ні, уздріла ясно:

У білій льолі дитинча біжить,
Зелені трави, трави та блакить.
Та голос мами – музика прекрасна.

* * *

Ми кажемо: "Людина, а не звір..."
Мовляв, звіряче – це страшне в людині.
А як оті, спокійні і сумлінні,
Перед якими крейдяний папір,

Світ формул і молекул манить зір
У сфери таємничі, щоб дитині
Хворобу прищепить, і в поколіннях
Хай плодяться потвори й буде мир.

Зла іпостасі нині незбагненні.
Не звірі й дикуни бездушні й темні,
А сума знань веде у безпросвіття.

Як віднайтись в трагічній круговерті,
Коли життя саме шукає смерті?
Де ж розуму могутнє верховіття?

* * *

Я так хотіла написати про мир –
Оливкові гаї, лазурне море...
Свої скарби ще стереже Пандора –
Недремний слух її, невгасний зір.

На березі дитя. Між кіз і гір
Йому літа минають. І сувора
Бува лише природа, що на горі
Ошкіриться, неначе лютий звір.

Так дивно. Світ не знав, що дні криваві
Грядуть по чистих росах і отаві,
Що жоден міф не здатен відтворити

Нелюдської жорстокості кошмари,
І злодіяння, і підступні чвари,
І що людина їх благословить.

* * *

Між кіз і гір...– мізерно, мабуть, ї нудно.
Хвала прогресу! – і пала вогонь.
Вогонь – довкола пелюстки долонь.
Це – поки братство вірне ї многотрудне.

Та вже назавтра почалась марудна
Гонитва за чужим. Його вогонь
Був гарячішим для моїх долонь.
Його ї моє – яке знання паскудне.

Що ж це таке? Мабуть, інстинкт низький,
Який з'їдає душу і кістки,
Чи ненароком наслане прокляття

На рід людський. А може, це тавро?
Його ї моє, його ї моє, його –
Змія, що нас обперезала, браття.

* * *

Цей віри для друзів, котрих я люблю
Так сильно, мов спокутую провину,
За те, що не завжди бувала з ними
Погідною, а кликала на прю.

І нині, місто, я тебе молю:
Ти вбережи їх від хвороб і спліну,
Пошли їм долю, що не знає спину
В пориві і в рівнянні на зорю.

Найбільше з благ, що нам життя дало, –
Це дружби надихаюче тепло.
Не мати друзів – не життя, наруга.

І Київ схвально вітами хитав
(Ми розмовляли) й раптом запитав:
"Навіщо жить, коли не маєш друга?"

* * *

"Все більше ми нагадуєм комах.
Вже сил нема до неба зір підвести.
Нас методично позбавляють честі,
Нас неблаганно пожирає страх.

Що буде завтра? Знак питання вкляк
Над усіма. І всемогутня Веста
Не зможе провістити життя чудесне,
Змінити наш кривавий зодіак", –

Казав мій друг. Та я душею знала,
Що наша зірка ще не запалала,
Але вона вже світить з висоти.

Що нині відчуваю дивне світло,
Яке, мов цвіт, в моїй душі розквітло...
Дорога світла – тільки нею йти.

* * *

*Добрідень, Риго! От я й повернулась,
І радо впізнаю твій строгий лик.
Моїх печалей жмут розтанув, зник,
Я інша, але як й коли – незчулась.*

*Моя душа окрилена і чула,
Розвиднів світ, загорнутий у сніг.
Ось друзів дім, ось дорогий поріг,
За котрим рівновага і минуле.*

*І я кажу: "Якщо десь є притулок
Моїй тривозі, що гуде, як вулик,
І ночі позбавляє тиші й сну,*

*То це у домі друзів, під сосною,
Що взимку пахне сонцем і весною
І пробачає тугу навісню".*

* * *

Коли тебе прониге біль чужий
І не за себе, за когось тривога
Покличе у виснажливу дорогу,
Дійди і змерзлу душу відігрій.

Ми живемо лиш доти, зрозумій,
Допоки є дороги і тривоги,
Допоки нас не подола облога
Байдужості і карб залишить свій.

Є дружба – це коли твоя рука
Стискає міцно вірну руку друга,
Це єдності така свята напруга,

Що їй ніяка ноша не важка.
Ми живемо лиш доти, зрозумій,
Допоки нам болить чийсь біль чужий.

* * *

*Ти, місто, стало свідком всіх розлук,
Що ранили моє життя понині.
Тож заклинаю, нібито святиню,
Цю площу, цей бульвар, цей виднокруг:*

*Позбавте муки наболілий слух –
Чуть, як вгрузає, наче в ґрунт коріння,
В мій світлий день розлук чорносплетіння,
Що так подібне до сплетіння рук.*

*Воістину, щоб душу зберегти
Від попелища втрат і суєти,
Живи відкрито, наче древо в полі.*

*Щось промине, а щось нове гряде.
Від бурі не сховаєшся ніде.
Будь незборимим на вітрищах долі.*

* * *

Нещасний той, хто бажаний для всіх.
Це значить – не потрібен він нікому.
Гул оплесків, хвала – давно знайоме,
Але по тому, Боже, гріх і сміх:

Самотність між чужих і між своїх,
Відсутність рівноваги, скепсис, втома,
Ні друзів при столі, ні ласки дому,
Лиш жмуток снів пророчих і жахних.

Тепер давайте зважимо: в ім'я
Чого він продиравсь крізь хащі
Облудних перепон, ікла і пащі

Минав нечутно й в'юнка, мов змія?
Мовчиш? І я ні слова не додам.
Все зрозуміло й читачам, і нам.

* * *

Я знаю, вірю – недалеко час,
Коли всміхнеться радо брат до брата.
Через кордони, перепони, ґрати
Доба жадання привітає нас.

Ракети й бомби – цей страшний баласт
У хвилях океанських в час розплати
Піде на дно під наглядом громади
І зникне, мов струхлявілий баркас.

Ніколи людство рани не загоїть,
Нанесені жорстокою рукою.
Останньої, безумної війни.

Ми піднялись з руїн, могил і крові,
Тому дітей навчаємо любові.
Світ врятувати? Це зможуть лиш вони.

* * *

"У безкінечних чварах дух зів'яне" –
Сказала я товаришу, який
Пірнув із головою в чорторій
Виснажливих змагань, здобувши рани

І загубивши серце полум'яне,
Точніше, загубивши образ свій.
Він усміхнувся істині простій
І відповів, що іншим вже не стане.

Що ж, кесареве кесарю залиш.
Один виймає радо з піхов ніж,
Відчувши: наступає хтось на п'яти.

А інший попередить: "Не спіши
Долати небезпечні віражі".
А втім, зійде зі шляху легко й радо.

* * *

Такої чистоти його оселя,
Що подих мій, і рух брови чи рук,
І голосу мого погідний звук
Лишають слід на ніжних акварелях.

Ці стіни, і вікно, і стіл, і стеля, –
Це дім, в якому давно живе мій друг,
Мене рятують від людських наруг,
Мов злива подорожнього в пустелі.

Яка врочиста наша зустріч з ним!
А може, наша зустріч – щось уроче,
Як стебла на зеленому узбоччі,

Що гордо сяють в світлі голубім.
Та він не розуміє захват мій
І каже: "Радість – у тобі самій..."

* * *

Ось пилюсос, ось клавесин,
Засмагла жінка на балконі,
А на стіні рожеві поні,
А на вікні вогонь жоржин.

Як сонячне між білих стін!
Як затишно у дому лоні!
Свою сльозу, своє безсоння
Несу в цей дім, як блудний син.

Мені заварять свіжий чай,
Посадять в крісло – спочивай –
І скажуть: "Все мине, це – втома".

І раптом світлий дощ тепла
Торкнеться вуст, немов зела.
Благословляю ніжність дому...

* * *

Матусю рідна, ти все молода...
Ти в серці маєш те, що не зникає –
Любов до пісні і любов до краю,
Який подарував тобі літа.

Оті літа – це скарб, а не біда...
Господь дарує їх лише навзаєм
Тому, хто творить, любить і дерзає,
Тому, хто засіва густі жита.

Пребудь довіку в радості і силі.
Поглянь довкруг – які обличчя милі
Це друзі, діти – це одвічне коло...

Його ніхто не зможе розірвати...
А найдорожчі – Україна й мати
Цвістимуть завжди як весняне поле!

* * *

Стоїть самотня церква на горі
На згадку про звитяжців-українців,
Які здолали ордища чужинців
У праведній і безпощадній прі.

О цій чудовій, весняній порі
Ми зупинились на старім гостинці,
І день, мов чаша, сповнена по вінця,
Дзвенів струною у бузковій млі.

І відкривався дивний краєвид
На місто, що взнало стільки бід
Допоки стало сильним і прекрасним.

О, Бідне, пам'ятай про тих мужів,
Які прийшли на ці лани чужі,
Щоб врятувать Європу від напасті.

* * *

Не забувай про Україну, –
Молю Всевишнього Отця, –
Земля благословенна ця
Боголюбива, благочинна.

Це, справді, сонячна дитина
У батька нашого. Кінця
Не знає працелюбність ця,
Що осяває кожну днину.

Пошли прозріння, любий Отче,
Усім, кого злий дух зурочив.
Відтак народу силу дай

Повстать могутньо і красиво,
Щоб спромогтись на справжнє диво,
Якого вартий бо наш край.

* * *

І він сказав: "Усе на краще...
І Війна – це рішення небес.
Росія – ворог наш і днесь
Другом не стане вже нізащо.

До того ж сила ця пропаща.
Ще рік чи два і світ увесь
Зітхне з полегиенням – їй грець
Наступить, запалають хаці".

Ти маєш рацію і я,
Наче довірливе дитя,
Так хочу вірити в кожне слово

І знати – недалеко час,
Коли всміхнеться і до нас
Прекрасна доля калинова.

* * *

Я їх покликала, й вони
Опівночі прийшли до мене.
Яке видовище страждення,
Яка невідворотність тьми.

Діди, батьки, брати й сини –
Їх зжерла вогняна гієна.
Жінки, прекрасні, мов Єлена,
В яких снігах конали ви?

О убієнний мій народ!
Ні кіл, ні меч, ні ешафот
Тебе не знищило допоки.

Але як страшно розуміть,
Що нас долає власна гидь,
Нечувано жорстка й жорстока.

* * *

О незрівнянна жартівнице,
Історіє! Вже в котрий раз
Ти розіграла їх і нас,
Смаглявошкірих й блідолицих.

Єдиним порухом десниці
Лишила ідолів прикрас,
Потім закликала Парнас,
Щоб над руїнами глумиться.

А де ж людина в цьому вирі,
Великомученик народ,
Його енергії могутні?

О, він повторить клятви щирі
Про те, аби за всіх негод
Несхитно вірити в майбутнє.

* * *

*О матері, в своїх дітей вдихніть
Безцінний скарб – любов до Батьківщини.
За спалені Руєни, за руїни,
О матері, їх пам'яті навчіть.*

*Життя – урок... Неначе мимохіть
Суть істин пізнаєм, та є святині,
Які у кожній кривочці повинні
В пітьмі світить, в біді на сполох бить.*

*Хай діти знають, що оця земля,
Яку вкривали кулі, ніби тля,
Звичайна – і не краща, і не гірша...*

*Та є в ній споконвічна таїна:
Вона твоя, вона в тобі, вона –
Ні, не така, як інші, трохи інша.*

* * *

Життя – вівтар. Якщо ти не приніс
В цей спраглий світ жагу самопожертви,
Вважай – не жив, а народився мертвим.
Світ був для тебе, мов усохлий ліс.

Любове наша, де ти, озовись?
Врятуї-бо ж нас від привороту смерті.
Лиш ти одна даруєш нам безсмертя.
Лиш ти єдина – наша міць і вісь.

З мого вікна видніється гора,
Як мить, прекрасна, і, як світ, стара.
Через віки кому вона всміхнеться?

Нащадку мій! Цю землю, отчий край
Нікому на поталу не віддай.
Нехай тобі любові стане в серці.

* * *

Дивіться! Дитсадок на тротуарі –
Немов джерельце голубе і чисте
(Тут треба пензля самого Матісса),
Мов цвіт прокинувся на сухій конарі.

Ці оченята – зорі сині й карі.
Якщо на світі є щось променисте,
То це не сонце, не златаве листя,
А посмішки дітей і миру далі.

Моє дитинство! Ген з тії гори,
Як ти, гасало на стрімких санчатах,
Немов не знало про кінець, початок,

Про те, що вже не повернуть пори,
Коли ти, мов пташа в рожевій рані,
Світ прикрашаєш просто існуванням.

* * *

Провулок зветься Липський. Тут мій дім.
Навпроти вікон два старих платани.
Я зупинюся, під платаном стану
І буду тихо розмовляти з ним.

Чи пам'ятаєш батька ще живим?
Коли спадали вранішні тумани,
Він посміхався: "Ще цвітуть платани,
Тож не страшний нам холод жодних зим".

Усе минуло. Не спинилась мить.
Поміж акацій гоїдалка летить,
Летять роки, немов казкові птиці,

Щезаючи повільно назавжди.
А ти бунтуєш, не скорився ти.
Жива вода тобі ночами сниться.

* * *

Кефір, хамса, желе і вінегрет,
Салат "Весна", сир "Чеддер" і лангети,
Сосиски, масло, хліб і сигарети...
Це звалося: зупинка Чоп. Буфет.

Порожня зала. Протяги. Паркет
Зилузаний. Чому ж все прагне лету –
Фіранка з вікон, дим від сигарети,
Душа із тіла? Загадка? Секрет?

І раптом за вікном з'явився сніг,
Ліг на перон і на вагони ліг –
І стало в світі неймовірно біло.

Я б довго біль свій стишити не могла,
Коли б ота зима не вберегла
Мене для тебе, з болю відродила.

* * *

*А землю називали просто – Русь.
Оцю ріку, мов літепло зігріту,
Ліси, поля, а ще зелений вітер
І цей народ, що у біді не гнувсь.*

*О Десно, я до тебе повернусь
В щедротну пору, у спекотнім літі
Я на горі, немов душа відкритій,
На шлях свій і на долю озирнусь.*

*Так, Ігорів похід – давно минуле.
Але минуле славне – не заснула,
А благодатна і родюча нива.*

*Отак, як і зерно по колу ходить,
Мов кров у синьожилах колобродить,
Ця дивна сила, це стосиле диво.*

* * *

Це місто – дах мій і моя оселя,
Це місто – миру голубина віть.
Розлуку з ним несила пережить:
Стає душа німа, немов пустеля.

Процокотіли жваво дні веселі,
Настала зрілість – в косах срібна нить.
Але зоря над Лаврою горить,
Її сотні літ шляхи безсмертя стелять.

Я промину. Я залишу це місто
В осінній день, коли пора безлиста
Розіп'ята, мов грішник, на вітрах.

Найтяжча із розлук оця, остання.
Але її заступить дня світання,
Дніпровська даль і дерево в плодах.

* * *

Як страшно знову братись до пера,
Як радісно, коли займеться слово
І ніби вперше чисто й колісково
Всміхнеться першотворення пора.

Весняний сад – мир тиші і добра:
Тюльпанів море світить пурпурово,
І горобці знімаються на влови,
І світ бринить, і струменить кора.

Квітує Київ, і погожа днина
Всміхається мені, немов людина,
Стає прозоро й тепло на душі.

Я тут живу, і пісня моя лине,
В своїй любові й вірності незмінна,
Вплітаючись у птаства віражі.

* * *

О пісне, засвіти нам наші дні,
Перед тобою всі ми безборонні,
Зачнись в душі, немов дитя у лоні,
Не покидай в юрмі й самотині.

Ми вічні учні. Мудрості навчи.
Як світ оцей від бід оборонити.
О мамо-пісне, ми назавжди діти,
Втішай-бо наші болі і плачі.

Як тихо. І туман такий легкий,
Неначе дотик рідної руки.
На вітах стигнуть яблука червоні.

Душа мов прозріває від краси.
І розумієш, що живеш, єси,
Дитя земне в зеленій світу кроні.

* * *

Я по дорозі до Яготина
Читала історичне листування
Мужчини й жінки. Хроніку кохання.
Він був поет. Вона – чужа жона.

Ми випили дешевого вина
І знову в путь. Ось лист її останній.
О, як мені болить їх розставання.
У цій розлуці винна лиш вона.

На повороті до бензоколонки
Мені здалось: порвуться посторонки
Від нашої шаленої їзди.

Чужі життя. Чужі любові й біди
Збулись для того, аби нам світити
Чи, може, рятувать від самоти.

* * *

I

Сонет для Соломії, не спіши,
Побудь в моєму серці ще хвилину.
Та мисль, мов час, мов рух, не знає спину
І слово вибухає із душі.

Життя твого строкаті вітражі:
Овацій хвилі затопити линуть,
Хула нікчем, що у безсиллі гинуть,
Шлях доріг – на рани пил соші...

Та не дарма з вогню твоє ім'я.
Його не вхопить часу течія.
Той, хто палав у небесах осінніх

До попелу, до сліз, до забуття,
Дійшовши до межі свого життя,
Здобувсь на диво дивне воскресіння.

II

Природи голос – голос джерела.
Срібlistий тембр життя диктують води.
О таємничий подих прохолоди
Над випаленим берегом чола!

Є голос лісу й голосок зела,
Потужний гул глибин і плюскіт броду.
Є пісня – голос кожного народу,
В якій душа народу ожила.

Зоря згоріла. Та одвік і нині
У небі чистім, голубім, аж синім,
Світило сходить і дзвенить земля.

Отак і ти навек лишилась з нами
У пісні, що летить понад ланами
І вічністю до серця промовля.

III

*Ох, очі ті! Зійшли ті очі,
Мов дві зорі над білим світом.
І місяць став перепочити
Над хатою, мов знак пророчий.*

*Ніч розірвалася на клоччя,
Летіли голубі орбіти.
Вродилося дитя, щоб жити,
Таке, як всі, але ті очі...*

*Довіру маю до очей.
Не приховать зневаги глей,
Який зав'яз на дні зіниць.*

*Так само, як не приховать
Любові й мудрості печать
І духу незбориму міць.*

* * *

Він уподобав слово "глибина".
"Копайте глибше", – цитував Шекспіра.
Високий дух, глибинний подих віри,
Між ними – одержимості струна.

Мов колос, повний доброго зерна,
Мов пісня у біді, як сонце, щира,
Народу прислужилась його ліра,
Бо в ній жила ясна будучина.

Є дивна сила у безмежжі духу.
Поволі все перейде в небуття
І стане пилом вічності без руху.

Лиш людський дух не знає забуття.
Горять думки, мов зорі обважнілі,
Перед якими тлін і смерть безсилі.

* * *

Як важко пишеться. Перо
Виснажливе, неначе спека.
"Ніч. Вулиця. Ліхтар. Аптека".
О, де ти, генія крило?

Дім спить, збагнувши ремесло,
Яким оволодіть нелегко:
Не нервувать, не бити глека,
Бо чвари в домі – давнє зло.

Минула ніч на вірші вбога.
І починається облога
Дрібниць, проблем і суєти.

А потім знову ніч, і знову
Чекаєш на високе слово,
І знаєш: вже щаслива ти.

* * *

"Заграй мені на флейті, Гільденстерн!" –
Я пригадала цей рядок раптово.
То, мабуть, спрага за високим словом,
Невтолена, на горе, дотепер.

А може, це божественний етер
Мені приніс на крилах пурпурових
Забуті мною і воскреслі знову
Слова мов знак а чи, точніше, флер.

Святі оці хвилини незабутні.
Заграй мені на флейті чи на лютні,
Чи на бандурі думу заридай.

Лиш не мовчи, поезіє, не гасни.
Твоя поява завжди своєчасна,
А голос твій нагадує про рай.

* * *

Вдивлятися і прагнуть дива:
Ось-ось крізь вранішній туман
Пролетіть музика і стан,
І стан гоїднеться колихливо.

Бринить смарагд, як після зливи.
Цей світ бере тебе у бран:
Ось-ось крізь вранішній туман
Всміхнеться дівчина вродлива.

Гармонії невловний лет,
Неначе сонце недосяжний
Лишає слід скупих прикмет.

По них відшукуй повсякчасно
Правдиве в світі і прекрасне –
Будь ти художник чи поет!

III

* * *

Тобі, любове, вірю, як раніше
Ти сонце, що вертає до життя,
Ти музика мого серцебиття,
І просто посмішка, і просто тиша.

Ти зірка над землею найсвітліша.
Троянда істини, вінець буття.
І у бутті найвищий судія,
І міра існування теж найвища.

Мов ніжним квітом диха білий світ,
Коли ти поряд, а коли в дорозі –
Моя душа конає у знеможі.

Все перейшло в ніщо, і тільки слід
Від дотику твого горить вночі,
Неначе мальва на моїм плечі.

* * *

На озері, на цій легкій воді,
Наш човен завмира, мов засинає,
І я повільно, стихшено зриваю
Лілеї вогкі, свіжі і бліді.

Скажи мені – ми й досі молоді?
Чому чекання дива наростає
В душі моїй, чому я твердо знаю –
Біди нема, отож не будь біди.

А й справді, це життя – мов довга нива.
Твоя любов допоки незрадлива
Мене живить, немов підземні соки.

Мабуть, тому і досі я не знаю,
Як від принижень в нас душа конає,
А думаю при вічне і високе.

* * *

Запитую себе: чому блакить
Закрили хмари непроглядні й чорні,
Неначе враз погас вогонь у горні,
І все живе в безвиході тремтить?

Це наступила розставання мить.
Вже вкотре я сама. Вітри моторні
Зривають листя, і звучать мінорні
Дощі осінні, і душа не спить.

Без тебе день кона у марноті,
Дороги нескінченні і круті,
Усе чуже, усе несвоєчасне.

Коли ж ти поряд, я, мов райський куц,
Плодами і суцвіттями свічусь.
Ти – моє сонце, світле і незгасне.

* * *

Ти спочивав у затінку дубів,
Я чистила достиглі полуниці,
Усе було як завше, як годиться,
Лиш бракувало літові дощів.

Наш пес приплудний жадібно радів
Можливості напитися водиці
І засинав між стебел чемериці,
І злякано над ними джміль гудів.

Величне, невблаганнеє світило
Нещадно землю кілька днів палило.
Зів'яв люпин і бариня чубата.

Зате душа надвечір оживала –
Як свіжо й чисто, владно і зухвало
І як рятівно пахла дика м'ята.

* * *

*Те, що бажалось, все збулось.
Все збудеться, на що чекаєм.
Ось ми удвох. Село за гаєм,
Йї тече ріка, що зветься Рось.*

*Я ніби пригадала щось,
Щось тихо в пам'яті зринає.
Це вже було – село за гаєм,
В яким буватъ не довелось.*

*Спекотне сонце. Мов у сні
Нас огорта фата моргана.
Повітря чисте і рахманне,*

*Птахи в бездонній вишині
І несмілива, мов незряча,
Твоя рука, легка й гаряча.*

* * *

*Я не збагну секрет твоєї вроди:
Сьогодні ти для мене ніби син,
Наївні очі, сповнені провин,
Хлопча зелене, що вчинило шкоду.*

*А завтра осявають мудрість й згода
Твоє чоло у відблисках сивин.
Слова цілющі й теплі, мов бурштин, –
Так батько усміхавсь, це татів дотик.*

*Є в кожній долі таємничий сенс:
Хтось народивсь для пустоців і втіхи,
А хтось для труду і діянь великих.*

*Це не кінець. Поставимо Р. S.
І додамо всерйоз чи жартома:
Мене нема, коли тебе нема.*

* * *

Ультрамарин торка віконне скло.
Безлюдні площі. Вулиці порожні.
Лиш де-не-де самотні перехожі
Немов шукають втрачене тепло.

Так загадково світиться табло
У чорнім небі, і хвилини схожі
На шифр космічний, шифр непереможний,
Бо нам його збагнути не дано.

Я так люблю о цій порі нічній
Пригадувати погляд, голос твій,
В минуле повертаючись охоче.

Яке це благо – вміти повернуть
Прожите, щоб знайти у ньому суть
І зрозуміть: ці очі – найдорожче.

* * *

Яке це диво – зустріч рідних душ!
Неначе берег з хвилею морською,
Неначе меч з надійною рукою,
Зійшлися ми, і світ замовк довкруг.

Ні сумніву, що в'ється, ніби вуж,
Ні страху, ні вагань навпіл з журбою
Жага любові силою страшною
З'єднала нас між пурпурових руж.

Я знову й знов прискіплююсь, питаю:
Невже ота любов тривка? Триває?
І серце знов відповідає: Так...

Ота любов, та радість неможлива,
Нежданна і раптова, ніби злива?
І розумію – це мов долі знак.

* * *

*Ні, не дай загубить це рятує диво,
Що в очах твоїх світлих застигло в мовчанні.
Ні, не дай знати ніч ту, коли полохливо
Не впаде поміж нас ніжна зірка кохання.*

*Я боюсь, що колись тайна стане словами,
Храм обернеться в дім, стихнуть меси врочисті,
І оселю, і нас, і зорю поміж нами –
Все засипле обвал – облітаюче листя.*

*Ти прокинешся вранці – за вікнами біло.
Доле, що це? (А ми ж нарікали на осінь).
І промовиш: "Поглянь, а життя пролетіло..."*

*Так, це старість, але ми щасливі і досі.
Не втомився потік, не замулені броди.
В цьому – спрага життя, в цьому – щедрість
природи.*

* * *

Пригадую бульвар заснулий,
І на останній сеанс білети,
І стіни університету,
Де наша юність промайнула.

О безтурботність літ минула,
Коли проблему жить чи вмерти
На день вирішуєш вчетверте.
Нарешті дзвоник. Сонце. Юра.

Та молодість вертатъ не кличе,
Хай зрілість світить сивиною,
Розважлива пора розвою,

Натхнення праці таємниче,
Коли у клопотах щоднини
Ти чуєш голос Батьківщини.

* * *

*Все буде так, як ти хотів:
Тераса, літо, я з тобою,
Дитя в колиці під вербою
І плетиво веселих снів.*

*Та буде і тривога днів,
По вінця сповнених журбою,
Згасання голубих левкоїв
І осені прощальний спів.*

*Вітрила долі мчать літа,
Їх обпікає зимний вітер
І попелом вкриває квіти.*

*Та знов природа розцвіта.
Любові вічний лет над світом
Примушує серця горіти!*

* * *

Так ніжно стишеність дзвеніла
І снила сонно в супокії,
В тій тиші царювало двоє,
Двох бранців мить благословила.

І вже не руки в нас, а крила
Знялись за даллю голубою,
Немов птахи понад юрмою,
Серця, в яких любов дозріла.

Два тіла юних, ніби струни
Звучали чисто і весільно,
Неначе істина доцільна.

Удвох. Збулось. Любові руна
Розквітли полум'ям червоним,
І вічність б'є у маків дзвони.

* * *

У нас дитя, Олюня, оленя...
Цей білий сад, і світло ранку кволе,
І дика груша, кострубата й гола,
І хтось у сад квартируку відчиня.

На тумбочці блискучий помаранч
Засліплює, мов сонце, дивно сяє.
А я твій лист, твій перший лист читаю,
І хтось мені говорить: "Ну, не плач..."

О благодать, любові таємниця!
Віднині я безсмертна. Я ж бо мати!
І це моя кровиночка кирпата.

Це в ній тепер моїй душі світиться,
Це в ній змилась у життєдайнім герці
Дві долі наші, ніби серце з серцем.

* * *

Пригадуєш? Був січень, і бульвар
Поблискував, немов ріка замерзла,
І сивий місяць, схожий на чересло,
І паранет, подібний на вівтар.

У тій ході-плавбі був дивний чар.
Так лине човен, розгубивши весла,
Так мить земну заступить мить небесна –
І спалахне зоря, а не ліхтар.

У кам'янім і зимнім міста лоні –
Моя любов, неначе куц півоній.
Хвала цвітітню, що торкне вуста.

Минуле те не зможем повторити,
Як не дамо життя зів'ялим квітам,
І все ж любов до тебе поверта!

* * *

Тут все лишилося таким,
Як і тоді, в ту осінь віри,
Ці лави із овалом ліри,
Ці клени з профілем м'яким.

Тут все залишилось чітким.
І тільки я – саме сум'яття,
Неначе присмерком латаття,
Білію, ніби крізь віки.

Спогадують... Чи є резон
Відчуть минулого полон?
Спогадують... Чи є потреба?

Та ось розгублено, невлад
Я забреду в осінній сад...
І неба мало... мало неба!

* * *

У цім провулку, золотім
Від ліхтарів і від фіранок,
Я знала кожен сад, і ганок,
І кожен куц, і кожен дім.

Минуло стільки літ, а втім,
Мені наснитъся часом ранок,
Вікно, що ледь торкнув серпанок,
І мальви під вікном твоїм.

Любові пам'ять незбагненна!
Переболіло, вмерло, темно,
Німа душа, сліпе вікно.

Та тільки ніде спогад діти:
Вікно і мальви, сад і літо,
Вікно і мальви... Все одно.

* * *

У сутінках знайомий силует
В кінці алеї... Воскрешаю словом
Далекий вечір, очі, руки, брови
І вірші, бо мене чекав поет.

О магія зими! Який секрет
Приховано у дійстві снігопаду?
Чому мені до божевілля радо
Вдивлятися в цей дар, цей шал, цей лет?

І я сказала: "Любий, відпусти
Мене за білим чаклуном брести
І згаснуть в світі тихо, мов свіча.

Але тобі світитиме повік
Над нашим містом вічно юний сніг,
Що доторкнеться до твого плеча".

* * *

Прекрасний час чекання свята.
Зітхаєш: "Зникла десь фольга".
Як запопадливий слуга,
Вишукуєш ялинці шати.

Пахуче древо прикрашати,
Коли за вікнами юга,
Коли нестерпна гри жага
Диктує правила і жарти.

Ти чарівник, ти добрий джин.
Радієш: "Срібний серпантин!"
І сяєш, ніби скарб знайшов.

А я від ніжності німа.
Ну що слова? Та й слів нема.
І розумію: це любов.

* * *

Печальний труд – писать листи,
Коли розлука безкінечна,
Про все на світі чемно й гречно,
Так, ніби й сліду самоти.

Чекати – в сутінках брести.
О мій далекий, кожен вечір
Я, мов тягар, беру на плечі
Ядучу тишу німоти.

Але приходить світлий час,
І доля знов єднає нас,
І ми щасливі, наче діти.

Де мука, що вогнем пекла?
Нема, розвіялась, втекла,
Бо надійшла пора любити.

* * *

Непереборний потяг до основ,
Див існування; світу в срібних шатах.
Любити, жити й раптом запитати:
"Що є життя і що таке любов?"

Звільнитись від буденності заков.
Хвала життю, що і круте й сукате.
Хай кожна мить нагадує нам свято,
А голос твоїй, мов ніжності покров.

Яке цупке коріння віщих слів –
Життя й любов, яка могутня корона,
Що сяє, ніби вічності корона.

Тобі, мій друже, мов ужинок жнив –
Щасливих літ, що в пам'яті воскресли,
Сонети ці, немов прожиті весни.

* * *

Мов грім небесний, трапилась розлука.
Ти їдеш, і тремтить моя рука,
І ніби голос розуму гука:
"Тепер тримайся, бо їдеш на муку".

Вже золото днів розсипане по бруку,
Але, бігме, розлука не гірка,
Моя любов на тебе теж чека
І все сильніш до мене в серце стука.

Так дивно – думка строга і ясна,
Душа щаслива, горда і несита.
Моє чекання в слово перелите.

Любити світ, збагнути все до дна!
І вірші, що вінчають довгі ночі,
Хай зазвучать правдиво і пророче.

* * *

I

Ми знову вдвох в цій дальній стороні
За сімома морями, за горами.
Любові світло й злагода між нами,
А наші дні розважливі, ясні.

О, як хотілось написати мені
Щось елегійне, щось, про що роками
Я мріяла. Та маєм інші карми –
Жага дерзань засвічує вогні

Нам знову й знову. Й знову ми у дії!
Лише вперед, лиш до вершин, до мрії
Не думкою, усім єством злетіть,

А потім у незнане з головою
І знов у небо, до зорі, якої
Нам навіть в снах ще не вдалось зустріть.

II

Стоять сади в оранжевих плодах.
Осінній день, мов повна чаша. Тихо.
Спадає лист, земля потужно диха,
Світ змінюється просто на очах.

Стає прозорим, ніби золотим,
Стає, мов казка, трохи загадковим.
Ставок лежить, мов золота підкова,
І золотавий парк сія за ним.

А ми рушаєм пагоді назустріч.
Вона сія на пагорбі чи кручі,
Чи в небесах пливе. Не в тому річ.

Важливо те, що ми удвох, як завжди,
І, що довкруг небачені пейзажі,
І що у небі журавлиний клич.

III

Невдовзі осінь нам махне крилом.
Позолотили гінко вмить і ранком
Я не впізнала сад і ту альтанку,
Що помороззю сяє, ніби склом.

Цей ранок – між реальністю і сном.
Ледь видно у тумані: китаянка
Займається тай чі і пахне п'янко
Зопріле листя під моїм вікном.

Коханий мій, рушаймо в тиху осінь...
Вже досить боротьби, гонитви досить.
Поглянь, яка краса вдалечині!

О люба, ні, нам рано спочивати.
Майбутнє наше славне і крилате,
Попереду у нас найкращі дні!

* * *

Ще мить – і свято віднайдусь у слові,
Ще рух – і світло з неживих воскресну.
Сонети ці, немов прожиті весни,
Великій і незраженій любові.

Серед оманних в золоті й сріблї грат
Я скніла. Раптом віра і непевність –
Твоїх очей незаїмана озерність.
Той день нехай вовіки буде свят!

Немає сили полонить вітри,
Немає вітру зруйнувати пута,
Якими я до спогаду прикута.

Любове наша, вічно нам світи!
Хай у житті не буде проминання –
Та зустріч перша і навек остання.

Про автора

Людмила Скирда – відома українська поетеса, літературознавець, критик, культуролог, лауреат багатьох міжнародних літературних премій. Закінчила філологічний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Захистила кандидатську дисертацію. Отримала наукове звання доцент. Викладала модерну українську літературу на кафедрі історії української літератури університету. Написала докторську дисертацію. З 1988-го року переважно жила і працювала закордоном, де її чоловік перебував на дипломатичній роботі (Австрія, Німеччина, Японія, Китай). Книги Людмили Скирди видані англійською, російською, французькою, німецькою, італійською, японською, китайською та іншими мовами. Людмила Скирда –Заслужений діяч мистецтв України. Нагороджена Золотою медаллю Данте Аліг'єрі.

Зміст

Сонети ці, немов прожиті весни.....	3
-------------------------------------	---

I

Природо, вбережи нас від незгод... ..	9
І теплий дім на білому снігу... ..	10
Немов казковий срібний ріг... ..	11
Вже третій день ідуть сніги... ..	12
Тиха зоря над морською затокою... ..	13
Нарешті поле молоде і росне... ..	14
Яка трава! Я упаду в траву... ..	15
Це дерево, мов чистоти криста... ..	16
О куц півоній під моїм вікном... ..	17
На станції метро "Лівобережна"... ..	18
Коли весна зненацька вибухає... ..	19
Як ти нас знайшла... ..	20
Дивитися на море крізь вікно... ..	21
Чому я кожен рік тікаю з міста?	22
Бунтує серце, спаті не хоче... ..	23
Уві сні посміхається син... ..	24
Верталася з дороги уночі... ..	25
Всю ніч по даху барабанив дощ... ..	26
Цей тік, немов життя плацдарм... ..	27
Збирати восени каштани... ..	28

<i>Тут він бродив по килимах осінніх...</i>	29
<i>День догорав, і сонце, мов комета...</i>	30
<i>Ця швидкоплинність буття...</i>	31
<i>I. І знову аромати гуйхуа...</i>	32
<i>II. Дивись, дивись – ця квітка непомітна...</i>	33
<i>Багрянець виноградника... Цей тон...</i>	34
<i>Вже осінь. Ще спокусливо цвіте...</i>	35
<i>Спадає лист і килим золотий...</i>	36
<i>І знову Рейн осінній. Знову осінь...</i>	37
<i>Проводили week-end на Тітізеє...</i>	38
<i>Мені назустріч дерево ішло...</i>	39
<i>І день розкинувсь неозоро...</i>	40

II

<i>Одвічний диспут господа і чорта...</i>	43
<i>Чекання – тонізуючий бальзам...</i>	44
<i>Я у минулому, я з бантом...</i>	45
<i>Я безпомільно старість впізнаю...</i>	46
<i>Чи можна розпочати життя спочатку?</i>	47
<i>Вдивляємось, відшукуємо смерть...</i>	48
<i>Ніде й ніколи не було...</i>	49
<i>Я не втомлюсь розважливості вітати...</i>	50
<i>Життя минає у невідкладних справах...</i>	51
<i>Усе закономірно у житті...</i>	52
<i>Які наївні вигадки про Зло...</i>	53
<i>Старий, як світ, мотив: ось Парцифаль...</i>	54
<i>"Хвала прогресу й розуму хвала!"</i>	55
<i>Один з пророків мороку віщав...</i>	56
<i>Ми кажемо: "Людина, а не звір..."</i>	57
<i>Я так хотіла написати про мир...</i>	58
<i>Між кіз і гір... – мізерно, мабуть, й нудно...</i>	59
<i>Цей вірш для друзів, котрих я люблю...</i>	60

<i>Все більше ми нагадуєм комах.....</i>	61
<i>Добрідень, Риго! От я й повернулась.....</i>	62
<i>Коли тебе прониже біль чужий.....</i>	63
<i>Ти, місто, стало свідком всіх розлук... ..</i>	64
<i>Нещасний той, хто бажаний для всіх... ..</i>	65
<i>Я знаю, вірю – недалеко час... ..</i>	66
<i>"У безкінечних чварах дух зів'яне"</i>	67
<i>Такої чистоти його оселя.....</i>	68
<i>Ось пилюсос, ось клавесин.....</i>	69
<i>Матусю рідна, ти все молода... ..</i>	70
<i>Стоїть самотня церква на горі... ..</i>	71
<i>Не забувай про Україну... ..</i>	72
<i>І він сказав: "Усе на краще... ..</i>	73
<i>Я їх покликала, й вони... ..</i>	74
<i>О незрівнянна жартівнице... ..</i>	75
<i>О матері, в своїх дітей вдихніть... ..</i>	76
<i>Життя – вівтар. Якщо ти не приніс.....</i>	77
<i>Дивіться! Дитсадок на тротуарі.....</i>	78
<i>Провулок зветься Липський. Тут мій дім... ..</i>	79
<i>Кефір, хамса, желе і вінегрет... ..</i>	80
<i>А землю називали просто – Русь... ..</i>	81
<i>Це місто – дах мій і моя оселя... ..</i>	82
<i>Як страшно знову братись до пера.....</i>	83
<i>О пісне, засвіти нам наші дні</i>	84
<i>Я по дорозі до Яготина... ..</i>	85
<i>I. Сонет для Соломії, не спіши.....</i>	86
<i>II. Природи голос – голос джерела.....</i>	87
<i>III. Ох, очі ті! Зійшли ті очі... ..</i>	88
<i>Він уподобав слово "глибина"</i>	89
<i>Як важко пишеться. Перо.....</i>	90
<i>"Заграй мені на флейті, Гільденстерн!"</i>	91
<i>Вдивлятися і прагнуть дива.....</i>	92

III

<i>Тобі, любове, вірю, як раніше...</i>	95
<i>На озері, на цій легкій воді...</i>	96
<i>Запитую себе: чому блакить...</i>	97
<i>Ти спочивав у затінку дубів...</i>	98
<i>Те, що бажалось, все збулось...</i>	99
<i>Я не збагну секрет твоєї вроди...</i>	100
<i>Ультрамарин торка віконне скло...</i>	101
<i>Яке це диво – зустріч рідних душ...</i>	102
<i>Ні, не дай загубити це рятуєче диво...</i>	103
<i>Пригадую бульвар заснулий...</i>	104
<i>Все буде так, як ти хотів...</i>	105
<i>Так ніжно стишеність дзвеніла...</i>	106
<i>У нас дитя, Олюня, оленя...</i>	107
<i>Пригадуєш? Був січень, і бульвар...</i>	108
<i>Тут все лишилося таким...</i>	109
<i>У цім провулку, золотім...</i>	110
<i>У сутінках знайомий силует...</i>	111
<i>Прекрасний час чекання свята...</i>	112
<i>Печальний труд – писати листи...</i>	113
<i>Непереможний потяг до основ...</i>	114
<i>Мов грім небесний, трапилась розлука...</i>	115
<i>I. Ми знову вдвох в цій дальній стороні...</i>	116
<i>II. Стоять сади в оранжевих плодах...</i>	117
<i>III. Невдовзі осінь нам махне крилом...</i>	118
<i>Ще мить – і свято віднайдуся у слові...</i>	119
<i>Про автора</i>	120